Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
ANDREE BIONDIJA,
predstavljeni 18. septembra 2025 [1]

Zadeva C-564/24

Eisenberger Gerüstbau GmbH
proti
JK

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Kammergericht (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija))

„Predhodno odločanje – Pogodba, sklenjena na daljavo med trgovcem in potrošnikom – Pravica potrošnika do odstopa – Pravica trgovca do nadomestila – Vzpostavitev stika med potrošnikom in trgovcem prek tretje osebe, ki jo je najel potrošnik“

I. Uvod

1. Vprašanja glede razlage Direktive 2011/83, [2] ki jih je postavilo nacionalno sodišče, se nanašajo predvsem na opredelitev pojma „pogodba, sklenjena na daljavo“, in na to, kako najti pravo ravnotežje med različnimi cilji, ki jih je želel zakonodajalec Unije doseči v primeru odstopa potrošnika od pogodbe. Glavni cilj Direktive je jasen: varstvo potrošnikov. Vendar je treba ta cilj uskladiti s potrebo po zagotavljanju pravne varnosti in dobre vere med strankami v pogodbenih razmerjih. Sodišče ima torej v tej zadevi priložnost, da pojasni nekatere pomembne vidike, ki se nanašajo na uporabo navedene direktive.

2. Predložitveno sodišče z vprašanji za predhodno odločanje v bistvu sprašuje, ali lahko pojem „pogodba, sklenjena na daljavo“, iz člena 2 Direktive 2011/83 zajema tudi primer, v katerem se je potrošnik pred sklenitvijo pogodbe za pomoč obrnil na trgovca, ki je tretja oseba, in ali je mogoče naknadni dogovor, ki se nanaša na dodatne storitve, opredeliti kot pogodbo, sklenjeno na daljavo. Nazadnje, vprašanje, ki je po mojem mnenju najpomembnejše, se nanaša na primer, v katerem potrošnik kljub temu, da ni prejel zakonsko predpisanih informacij o pravici do odstopa, od pogodbe odstopi po tem, ko je bila ta že izpolnjena; v zvezi s tem se postavlja vprašanje, ali bi moral trgovcu v primernem obsegu nadomestiti vrednost storitve, saj bi sicer lahko prišlo do zlorabe te pravice.

[1] Jezik izvirnika: italijanščina.

[2] Direktiva 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta (UL 2011, L 304, str. 64), kakor je bila spremenjena z Direktivo (EU) 2015/2302 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. novembra 2015 (UL 2015, L 326, str. 1) in Direktivo (EU) 2019/2161 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. novembra 2019 (UL 2019, L 328, str. 7).

II. Pravni okvir

A. Pravo Unije

3. Člen 2 Direktive 2011/83 določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve pojmov:

1. ‚potrošnik' pomeni vsako fizično osebo, ki v pogodbah, zajetih s to direktivo, deluje za namene, ki so zunaj njene trgovske, poslovne, obrtne ali poklicne dejavnosti;

2. ‚trgovec' pomeni vsako fizično osebo ali vsako pravno osebo, ne glede na to, ali je v javni ali zasebni lasti, ki deluje za namene v zvezi s trgovsko, poslovno, obrtno dejavnostjo ali poklicno dejavnostjo v povezavi s pogodbami, zajetimi s to direktivo, tudi če deluje prek osebe, ki nastopa v njegovem imenu ali po njegovem naročilu; […]

7. ‚pogodba, sklenjena na daljavo', pomeni vsako pogodbo, sklenjeno med trgovcem ali potrošnikom v okviru organizirane prodaje na daljavo ali sistema izvajanja storitev brez hkratne fizične navzočnosti trgovca in potrošnika ter z izključno uporabo enega ali več sredstev za komuniciranje na daljavo do trenutka sklenitve pogodbe in vključno z njim."

4. Člen 6 te direktive, naslovljen „Obveznosti glede informacij v zvezi s pogodbami, sklenjenimi na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov", določa:

„1. Preden pogodba, sklenjena na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, ali kaka druga podobna ponudba, potrošnika zavezuje, trgovec potrošniku na jasen in razumljiv način zagotovi naslednje informacije: […]

(h) kadar obstaja pravica do odstopa od pogodbe, pogoje, rok in postopke za uveljavljanje te pravice v skladu s členom 11(1) ter vzorčni odstopni obrazec iz Priloge I(B);

(i) kadar je to primerno, navedbo, da je potrošnik dolžan kriti stroške vračila blaga v primeru odstopa od pogodbe, in pri pogodbah, sklenjenih na daljavo, stroške vrnitve blaga, če ga zaradi njegove narave ni mogoče vrniti na običajen način po pošti;

(j) če potrošnik uveljavlja pravico do odstopa od pogodbe po tem, ko je vložil zahtevo v skladu s členom 7(3) ali členom 8(8), potrošnik trgovcu plača razumne stroške v skladu s členom 14(3);

(k) kadar pravica do odstopa od pogodbe v skladu s členom 16 ni predvidena, informacije o tem, da potrošnik ne bo imel pravice do odstopa od pogodbe ali, kadar je to primerno, okoliščine, v katerih potrošnik izgubi pravico do odstopa od pogodbe; […]".

5. Člen 9(1), naslovljen „Pravica do odstopa od pogodbe", določa:

„Razen kadar se uporabljajo izjeme iz člena 16, ima potrošnik na voljo 14 dni, da brez obrazložitve odstopi od pogodbe, sklenjene na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, ne da bi imel zaradi tega poleg stroškov iz člena 13(2) in člena 14 še druge stroške."

6. Člen 10, naslovljen „Opustitev informiranja o pravici do odstopa od pogodbe“, določa:

„1. Če trgovec potrošniku ni predložil informacij o pravici do odstopa od pogodbe, kakor zahteva točka (h) člena 6(1), se odstopni rok izteče 12 mesecev po začetnem odstopnem roku, določenem v skladu s členom 9(2).

2. Če je trgovec potrošniku informacije iz odstavka 1 tega člena zagotovil v 12 mesecih od dneva iz člena 9(2), se odstopni rok izteče 14 dni ali, če so države članice sprejele pravila v skladu členom 9(1a), 30 dni od dneva, ko potrošnik prejme te informacije.“

7. Člen 12, naslovljen „Učinki odstopa od pogodbe“, določa:

„Z uveljavitvijo pravice do odstopa od pogodbe prenehajo obveznosti pogodbenih strank:

(a) izvajanje pogodbe, sklenjene na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, ali

(b) sklenitev pogodbe na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, kadar je ponudbo dal potrošnik.“

8. Člen 13, naslovljen „Obveznosti trgovca v primeru odstopa od pogodbe“, v odstavku 1 določa:

„1. Trgovec vsa izplačila, če je to potrebno pa tudi stroške dostave, ki jih je prejel od potrošnika, povrne nemudoma in najpozneje v 14 dneh od dneva, ko je bil v skladu s členom 11 obveščen o odločitvi potrošnika, da odstopa od pogodbe.

[…]“.

9. Člen 14(4)(a), naslovljen „Obveznosti potrošnika v primeru odstopa od pogodbe“, določa:

„4. Potrošnik ne nosi nobenih stroškov za:

(a) izvedbo storitev, dobavo vode, plina ali električne energije, če se ti ne prodajajo v omejeni prostornini ali določeni količini, ali daljinskega ogrevanja, ki so delno ali v celoti izvedene v odstopnem roku, kadar:

   (i) trgovec ni zagotovil informacij v skladu s točkama (h) ali (j) člena 6(1), ali

   (ii) potrošnik ni izrecno zahteval, da se opravljanje storitve začne v odstopnem roku v skladu s členom 7(3) in členom 8(8), ali […]“.

B. Nemško pravo

10. Člen 242 Bürgerliches Gesetzbuch[3] (civilni zakonik, v nadaljevanju: BGB) določa:

„Dolžnik mora svoje obveznosti izpolnjevati v dobri veri ob upoštevanju sprejetih poslovnih običajev.“

[3] Civilni zakonik v različici, objavljeni 2. januarja 2002 (zvezni uradni list (Bundesgesetzblatt) I, str. 42, 2909; 2003 I, str. 738), kakor je bil nazadnje spremenjen s členom 1 zakona z dne 10. avgusta 2021 (zvezni uradni list I, str. 3515).

11. Člen 312c BGB, naslovljen „Pogodbe, sklenjene na daljavo“, določa:

„1. Pogodbe, sklenjene na daljavo, so pogodbe, pri katerih trgovec ali oseba, ki nastopa v njegovem imenu ali po njegovem naročilu, in potrošnik za pogajanja o pogodbi in sklenitev pogodbe uporabljata izključno sredstva za komuniciranje na daljavo, razen če se pogodba ne sklene v okviru organizirane prodaje na daljavo ali sistema izvajanja storitev.

2. Sredstva za komuniciranje na daljavo v smislu tega zakona so vsa komunikacijska sredstva, ki se lahko uporabijo za pripravo na sklenitev ali sklenitev pogodbe brez hkratne fizične navzočnosti pogodbenih strank, kot so pisma, katalogi, telefonski klici, faksi, elektronska sporočila, sporočila, poslana z mobilnim telefonom (SMS), ter sredstva radiodifuzije in telekomunikacijske storitve.“

12. Člen 357 BGB, naslovljen „Pravne posledice odstopa od pogodb, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov in na daljavo, razen pogodb o finančnih storitvah“, določa:

„1. Prejete izpolnitve je treba vrniti najpozneje v 14 dneh.

[…]

8. Kadar potrošnik odstopi od pogodbe o opravljanju storitev […], mora potrošnik plačati nadomestilo za storitve, opravljene do odstopa od pogodbe, če je potrošnik od trgovca izrecno zahteval, da začne storitev izvajati pred iztekom roka za odstop od pogodbe. Pravica, ki izhaja iz prvega stavka, obstaja le, če je trgovec potrošnika obvestil v skladu s členom 246a, prvi del, odstavek 2, prvi stavek, točki 1 in 3, Einführungsgesetz zum Bürgerlichen Gesetzbuch (uvodni zakon k civilnemu zakoniku). […] Pri izračunu nadomestila se je treba opreti na skupno dogovorjeno ceno. Če je skupna dogovorjena cena previsoka, se nadomestilo izračuna na podlagi tržne vrednosti opravljene storitve.“

III. Postopek v glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

13. JK, nasprotna stranka, ki je lastnik večnadstropne hiše v Berlinu, se je leta 2020 odločil, da bo navedeno hišo nadzidal z dvema novima etažama. Za pripravo projektne dokumentacije in gradbeni nadzor ter pomoč pri sklepanju zadevnih pogodb je najel arhitekta.

14. Arhitekt, ki je družbo Eisenberger Gerüstbau GmbH (v nadaljevanju: Eisenberger) izbral kot podjetje, specializirano za postavitev gradbenega odra, je pripravil osnutek pogodbe, ki ga je po elektronski pošti poslal tako družbi Eisenberger kot tudi JK. Ta osnutek pogodbe, ki sta ga obe stranki v nespremenjeni obliki podpisali decembra 2020, pa ni vseboval nobenih informacij v zvezi s pravico JK do odstopa od pogodbe.

15. Družba Eisenberger je januarja 2021, to je po postavitvi zadevnega gradbenega odra, JK po elektronski pošti posredovala dopolnjeno ponudbo za postavitev dveh dodatnih gradbenih odrov. JK je to ponudbo sprejel s podpisom ustrezne pogodbe, ki jo je ravno tako sklenil prek elektronske pošte.

16. Družba Eisenberger je gradbene odre, ki so se uporabljali za izvedbo načrtovanih gradbenih del na hiši, nato prepustila v uporabo JK.

17. JK je decembra 2021, ko so bila gradbena dela, za izvedbo katerih so bili zadevni gradbeni odri potrebni, že končana, izjavil, da odstopa tako od pogodbe o postavitvi gradbenih odrov kot tudi od dodatne pogodbe, zavrnil vsa nadaljnja plačila in zahteval vračilo zneska, ki ga je plačal na podlagi računov, izdanih do maja 2021.

18. Družba Eisenberger, ki je gradbene odre na zahtevo JK odstranila, je pri Landgericht Berlin (deželno sodišče v Berlinu, Nemčija) vložila tožbo zoper JK, s katero je predlagala plačilo preostalega, še neplačanega zneska. JK je v tem postopku vložil nasprotno tožbo, s katero je zahteval vračilo do takrat plačanih zneskov.

19. Landgericht Berlin (deželno sodišče v Berlinu) je ugodilo nasprotni tožbi in tožbo zavrnilo s sodbo z dne 19. maja 2023, zoper katero je družba Eisenberger vložila pritožbo.

20. Kammergericht (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija) je prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo štiri vprašanja:

„1. Ali gre za pogodbo, sklenjeno na daljavo, v skladu s členom 2, točka 7, Direktive 2011/83/EU, od katere je mogoče odstopiti v skladu s členom 9(1) Direktive 2011/83/EU, tudi tedaj, če potrošnika pred ali ob sklenitvi pogodbe podpira trgovec, ki ga je sam najel neodvisno od izvajalca storitev?

2. Če je odgovor Sodišča na prvo vprašanje pritrdilen:

   ali gre za pogodbo, sklenjeno na daljavo, v skladu s členom 2, točka 7, Direktive 2011/83/EU, od katere je mogoče odstopiti v skladu s členom 9(1) Direktive 2011/83/EU, tudi tedaj, če je izpolnjen kateri od naslednjih dodatnih pogojev:

   (a) trgovec, ki je podpiral potrošnika, je bil pobudnik vzpostavitve stika med potrošnikom in izvajalcem storitev;

   (b) trgovec, ki je podpiral potrošnika, je pred sklenitvijo pogodbe vplival na bistvene dele njene vsebine (na primer: priprava seznama storitev ali predložitev osnutka pogodbe).

3. Če po mnenju Sodišča v položajih pod točko 1, točko 2(a) ali točko 2(b) ne gre za pogodbo, sklenjeno na daljavo, od katere je mogoče odstopiti:

   če stranki po sklenitvi te pogodbe in spet izključno z uporabo sredstev komuniciranja na daljavo skleneta nadaljnji dogovor, katerega predmet so dodatne storitve izvajalca storitev, ki imajo glede na prvo pogodbo podrejen pomen:

   ali gre pri tem dodatnem dogovoru samem po sebi za pogodbo, sklenjeno na daljavo, v skladu s členom 2, točka 7, Direktive 2011/83/EU, od katere je mogoče odstopiti v skladu s členom 9(1) Direktive 2011/83/EU, ali pa se od njega, tako kot od glavne pogodbe, ki jo dopolnjuje, ne more odstopiti kot od pogodbe, sklenjene na daljavo?

4. Če je potrošnik v primeru pogodbe, sklenjene na daljavo, od katere je mogoče odstopiti, svojo pravico do odstopa od pogodbe uporabil po tem, ko je njegov sopogodbenik že opravil storitve:

ali je potrošnik kljub členu 14(4)(a) in (5) Direktive 2011/83/EU lahko zavezan trgovcu nadomestiti vrednost njegove storitve v primernem obsegu, če bi kaj drugega ob upoštevanju vseh okoliščin posameznega primera pomenilo zlorabo pravice ali bi bilo v nasprotju z dobro vero?“

IV. Analiza

21. Prva tri vprašanja za predhodno odločanje se nanašajo na opredelitve, saj se Sodišču z njimi predlaga, naj pojasni obseg pojmov „potrošnik“ in „pogodba, sklenjena na daljavo“: menim, da je mogoče koristen odgovor na ta vprašanja brez večjih težav podati s sklicevanjem na obstoječo sodno prakso. Četrto vprašanje pa se, kot sem že navedel, nanaša na bistvo te zadeve, saj je Sodišče pozvano, naj se izreče o vprašanju, ki je po mojem mnenju občutljivo: kako pravico potrošnika do odstopa od pogodbe, ki jo je mogoče v primeru, da trgovec ne zagotovi vseh informacij, uveljavljati še eno leto po sklenitvi pogodbe, uravnotežiti z varstvom legitimnih pričakovanj trgovca in načelom dobre vere v zvezi s pogodbo. Obvezno spoštovanje pravic potrošnikov kot šibkejših strank v pogodbenih razmerjih namreč v primerih, ki privedejo do „zlorabe“ in v katerih nikakor ni mogoče zagotavljati varstva, ki izhaja iz prava Unije, ne sme biti neomejeno. To velja še toliko bolj, če je bila obveznost, ki jo je prevzel trgovec, v bistvu v celoti izpolnjena.

A. Prvo in drugo vprašanje za predhodno odločanje

22. Za odgovor na prvo in drugo vprašanje, ki ju je postavilo predložitveno sodišče, je treba preveriti, ali je mogoče pogodbo, ki sta jo prek elektronske pošte sklenila trgovec in potrošnik, kateremu je pred sklenitvijo pogodbe pomagal drugi trgovec, ki nastopa kot tretja oseba, v skladu s členom 9(1) Direktive 2011/83 in zaradi morebitnega uveljavljanja pravice do odstopa od pogodbe, kot je določena v tej direktivi, opredeliti kot pogodbo, sklenjeno na daljavo.[4]

23. Pogodbo je mogoče opredeliti kot „pogodbo, sklenjeno na daljavo“, le, če so kumulativno izpolnjeni štirje pogoji: (i) pogodba mora biti sklenjena med potrošnikom in trgovcem; (ii) pogodba mora biti sklenjena v okviru organizirane prodaje na daljavo ali sistema izvajanja storitev; (iii) pogodba mora biti sklenjena brez hkratne fizične navzočnosti trgovca in potrošnika ter (iv) pogodbeno razmerje mora biti opredeljeno z izključno uporabo enega ali več sredstev za komuniciranje na daljavo do trenutka sklenitve pogodbe in vključno z njim.[5]

24. V zvezi s prvim pogojem, navedenim v točki (i),[6] je treba najprej preučiti, ali je mogoče JK kljub dejstvu, da mu je pred sklenitvijo pogodbe pomagal arhitekt, opredeliti kot potrošnika.

25. V skladu z Direktivo 2011/83 je potrošnik vsaka fizična oseba, ki v pogodbi, zajeti s to direktivo, deluje za namene, ki so zunaj njene trgovske, poslovne, obrtne ali poklicne dejavnosti.[7] Trgovec pa je vsaka fizična ali pravna oseba, ki v pogodbah, zajetih s to direktivo, deluje za namene lastne dejavnosti, tudi če deluje prek osebe, ki nastopa v njegovem imenu ali po njegovem naročilu.[8]

[4] Zaradi celovitosti predložitveno sodišče sprašuje, ali je pogodbo v tej zadevi mogoče opredeliti kot pogodbo, sklenjeno na daljavo, od katere je mogoče odstopiti pod različnimi pogoji, glej točko 20 teh sklepnih predlogov.

[5] Kakor je opredeljena v členu 2, točka 7, Direktive 2011/83.

[6] (i) pogodba mora biti sklenjena med potrošnikom in trgovcem.

[7] Glej člen 2, točka 1, Direktive 2011/83.

[8] Glej člen 2, točka 2, Direktive 2011/83.

26. Pojem „potrošnik“ je zlasti z vidika pogodbenega varstva avtonomen pojem prava Unije, ki ga je treba razlagati enotno.[9] V zvezi s tem je še posebej upoštevna opredelitev, ki jo vsebuje Direktiva o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah,[10] kakor jo razlaga Sodišče: status „potrošnika“ je treba določiti glede na funkcionalno merilo, in sicer s presojo, ali se zadevno pogodbeno razmerje uvršča v okvir dejavnosti, ki so izven poslovne ali poklicne dejavnosti[11]. Sodišče je poleg tega pojasnilo, da je pojem „potrošnik“ objektiven in neodvisen od konkretnih znanj, ki jih lahko ima zadevna oseba, ali od informacij, s katerimi ta dejansko razpolaga.[12]

27. Iz spisa dejansko ni razvidno, ali je bila izvedba zadevne storitve naročena za osebne ali trgovske namene (na primer za najem ali prodajo) ali za kombinacijo obeh. V primeru pogodb z dvojnim namenom, to je v primeru, da je pogodba sklenjena deloma za namene dejavnosti in deloma zunaj okvira trgovske dejavnosti te osebe, bi bilo namreč treba, kot je navedeno v uvodni izjavi 17 Direktive, preveriti, ali v celotnem kontekstu pogodbe morda prevladuje namen trgovske dejavnosti. Če je ta namen tako omejen, da ne prevladuje, je mogoče zadevno osebo opredeliti kot potrošnika.[13]

28. Menim, da je za ugotovitev, ali je v obravnavani zadevi podan status potrošnika, pristojno nacionalno sodišče, ki mora opraviti celovito presojo vseh upoštevnih elementov. Natančneje, upoštevati je treba pogoje pogodbe – zlasti pa lastnosti blaga ali storitve, ki je predmet zadevne pogodbe –, iz katerih je lahko razviden namen pridobitve tega blaga ali storitve.[14]

29. V zvezi s pomočjo, ki jo je zadevnemu potrošniku zagotovil arhitekt, menim, da ta okoliščina ne pomeni, da je zadevni potrošnik samodejno *manj šibek* ali *bolj izkušen*, in zato nima neposrednega vpliva na status „potrošnika“. V skladu z ustaljeno sodno prakso namreč velja, da je potrošnik v razmerju do trgovca v podrejenem položaju, saj je „ekonomsko šibkejši in pravno manj izkušen kot njegov sopogodbenik“,[15] ne glede na raven strokovnega znanja, ki ga lahko ima[16].

30. Na podlagi navedenih preudarkov menim, da okoliščina, da je zadevnemu potrošniku pred sklenitvijo pogodbe pomagal trgovec, ki je tretja oseba, sama po sebi ne nasprotuje temu, da se ga opredeli kot „potrošnika“ v smislu člena 2, točka 1, Direktive 2011/83.

[9] Glej v tem smislu sodbe z dne 5. decembra 2013, Vapenik (C-508/12, EU:C:2013:790, točki 23 in 25), in z dne 30. aprila 2025, St. Kliment Ohridski Primary Private School (C-429/24, EU:C:2025:301, točka 34).

[10] Direktiva Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288).

[11] Glej sklep z dne 19. novembra 2015, Tarcău (C-74/15, EU:C:2015:772, točka 27), in sodbo z dne 8. junija 2023, YYY. (Pojem „potrošnik“) (C-570/21, EU:C:2023:456, točka 30 in navedena sodna praksa). Glej nazadnje sodbo z dne 30. aprila 2025, St. Kliment Ohridski Primary Private School (C-429/24, EU:C:2025:301, točka 37 in navedena sodna praksa).

[12] Glej sodbo z dne 3. septembra 2015, Costea (C-110/14, EU:C:2015:538), točka 21. Glej po analogiji tudi sodbo z dne 10. decembra 2020, Personal Exchange International (C-774/19, EU:C:2020:1015, točke od 38 do 40). Tudi pojem „trgovec“ je treba presojati objektivno in na podlagi celovite presoje funkcionalnega merila ter glede na posamezen primer, in sicer glede na to, ali je bilo pogodbeno razmerje sklenjeno v okviru njegove poklicne dejavnosti (glej sodbo z dne 4. oktobra 2018, Kamenova (C-105/17, EU:C:2018:808, točka 37)).

[13] Glej sodbi z dne 8. maja 2025, Pielatak (C-410/23, EU:C:2025:325, točki 41 in 42), in z dne 9. marca 2023, Wurth Automotive (C-177/22, EU:C:2023:185, točka 27).

[14] Glej sodbo z dne 3. septembra 2015, Costea (C-110/14, EU:C:2015:538, točki 22 in 23).

[15] Glej sodbi z dne 19. januarja 1993, Shearson Lehman Hutton (C-89/91, EU:C:1993:15, točka 18), in z dne 5. decembra 2024, Guldbrev (C-379/23, EU:C:2024:1002, točka 38).

[16] Sodišče je v sodbi z dne 3. septembra 2015, Costea (C-110/14, EU:C:2015:538), ugotovilo, da je mogoče odvetnika, „tudi če bi se štelo, da ima […] višjo raven strokovnega znanja“, ravno tako šteti za potrošnika, če sklene pogodbo, ki ne spada v njegovo poklicno dejavnost (glej točki 26 in 27).

31. V zvezi s preostalimi pogoji [17] iz člena 2, točka 7, ki jih je smiselno obravnavati skupaj, naj navedem, da je namen določb Direktive 2011/83 v zvezi s pogodbami, sklenjenimi na daljavo, preprečiti, da bi uporaba sredstev komuniciranja na daljavo povzročila zmanjšanje informacij, zagotovljenih potrošniku, zlasti informacij iz člena 6 te direktive, ki so za potrošnika bistvenega pomena [18].

32. V uvodni izjavi 20 Direktive 2011/83 je navedeno, da pojem „pogodba, sklenjena na daljavo“, ne bi smel vključevati primerov, v katerih je pogodba, o kateri se strani pogajata v poslovnih prostorih trgovca, dokončno sklenjena prek sredstev komuniciranja na daljavo, ter primerov, v katerih je bila pogodba začeta prek sredstev komuniciranja na daljavo in dokončno sklenjena v poslovnih prostorih trgovca. Poleg tega je v tej uvodni izjavi pojasnjeno, da bi moral pojem organiziranega programa za ponujanje blaga ali storitev na daljavo vključevati tudi programe, ki jih ponuja tretja stran, ki ni trgovec, vendar jo trgovec uporabi, kot je na primer spletna platforma. Ne sme pa vključevati primerov, v katerih spletna mesta ponujajo zgolj informacije o trgovcu, njegovem blagu in/ali storitvah ter o njegovih kontaktnih podatkih. [19]

33. V obravnavani zadevi se zdi, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče, da je arhitekt, ki ga je potrošnik najel, da bi mu s pripravo osnutkov pomagal pri sklenitvi pogodbe, stopil v stik z družbo Eisenberger in jo prosil za predložitev ponudbe. Iz spisa je razvidno, da je arhitekt nato obema strankama po elektronski pošti posredoval osnutek pogodbe, ki pa ni vseboval nobenih informacij o pravici potrošnika do odstopa od pogodbe. [20] Družba Eisenberger je tako podpisala pogodbo v nespremenjeni obliki in jo poslal potrošniku, ki mu je podpisano pogodbo nato poslal po pošti. Zdi se, da iz teh elementov dejanskega stanja izhaja, da je bila pogodba sklenjena z izključno uporabo sredstev za komuniciranje na daljavo in brez hkratne fizične navzočnosti trgovca in potrošnika. Spis pa ne vsebuje nobenih elementov, iz katerih bi bilo razvidno, ali je trgovec vzpostavil organizirano prodajo na daljavo ali sistem izvajanja storitev in ali je spodbujal sklenitev pogodbe z uporabo enega od sredstev za komuniciranje na daljavo.

34. Zato je mogoče sklepati, da je arhitekt potrošniku zgolj omogočil zbiranje informacij o predmetu pogodbe, pri čemer pa se s pogodbenima strankama ni pogajal in potrošniku ni predložil informacij iz člena 6 Direktive 2011/83. Sodišče je v podobni zadevi ugotovilo, da je mogoče zadevno pogodbo, če so navedeni pogoji izpolnjeni, opredeliti kot „pogodbo, sklenjeno na daljavo“. [21]

[17] Za druge pogoje glej točko 23 teh sklepnih predlogov.

[18] Glej sodbi z dne 23. januarja 2019, Walbusch Walter Busch (C-430/17, EU:C:2019:47, točki 35 in 36), in z dne 21. decembra 2023, BMW Bank in drugi (C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 169 in navedena sodna praksa).

[19] V zvezi s tem glej obvestilo Komisije, naslovljeno „Smernice o razlagi in uporabi Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta o pravicah potrošnikov“ (UL 2021, C 525, str. 1). Natančneje, v poglavju 4.1 so navedeni primeri, ki so koristni za boljše razumevanje opredelitve pojma „pogodba, sklenjena na daljavo“, zlasti pa pojma „organizirana prodaja na daljavo ali sistem izvajanja storitev“. Če na primer trgovec po tem, ko je potrošnik stopil v stik z njim, pogodbo s tem potrošnikom izjemoma sklene po elektronski pošti ali telefonu, taka pogodba ne bi smela spadati v okvir pojma „pogodba, sklenjena na daljavo“. Če pa trgovec spodbuja uporabo elektronske pošte ali telefona za sklepanje pogodb s potrošniki, gre za pogodbo, sklenjeno na daljavo, kar posledično povzroči uporabo Direktive 2011/83.

[20] Ni pa mogoče razbrati, ali je potrošnik imel možnost, da bi arhitektu postavil vprašanja v zvezi z vsebino pogodbe in tako po potrebi odpravil vsakršno negotovost glede obsega pogodbene obveznosti do trgovca.

[21] Glej sodbo z dne 21. decembra 2023, BMW Bank in drugi (C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 171). Zaradi izčrpnosti naj navedem, da se je ta zadeva nanašala na primer, v katerem „je bil potrošnik v pripravljalni fazi, preden je sklenil pogodbo s trgovcem, fizično navzoč ob posredniku, ki je nastopal v imenu ali po naročilu trgovca, pri čemer pa je ta posrednik potrošniku zgolj omogočil zbiranje informacij o predmetu pogodbe ter po potrebi sprejel in trgovcu posredoval potrošnikovo prošnjo, ne da bi se z njim pogajal niti mu predložil informacije iz člena 6 te direktive“. Po drugi strani pa je Sodišče v točki 170 navedene sodbe ugotovilo, da pogodbe ni mogoče opredeliti kot „pogodbo, sklenjeno na daljavo“, če je bil potrošnik pred sklenitvijo te pogodbe fizično navzoč ob posredniku, ki nastopa v imenu ali po naročilu trgovca, in mu je lahko postavil vprašanja o pogodbi ter je tako prejel informacije iz člena 6 Direktive 2011/83.

35. Glede na navedeno in ob pridržku preverjanja, ki ga mora v zvezi z izpolnjenostjo vseh štirih pogojev,[22] ki izhajajo iz opredelitve pojma „pogodba, sklenjena na daljavo“, opraviti predložitveno sodišče, menim, da je mogoče pogodbo, kakršno je ta, ki sta jo sklenila družba Eisenberger in nasprotna stranka, šteti za „pogodbo, sklenjeno na daljavo“, v smislu člena 2, točka 7, Direktive 2011/83 z možnostjo odstopa od pogodbe v skladu s členom 9(1) te direktive.

B. Tretje vprašanje za predhodno odločanje

36. Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali gre pri dogovoru, ki ga stranki skleneta izključno z uporabo sredstev za komuniciranje na daljavo in katerega predmet so dodatne storitve, ki v pogodbi, ki ni pogodba, sklenjena na daljavo, niso bile predvidene, za pogodbo, sklenjeno na daljavo v smislu člena 2, točka 7, Direktive 2011/83.

37. Najprej je treba opozoriti, da je to vprašanje upoštevno le, če bi iz odgovora na prvi dve vprašanji izhajalo, da prvotne pogodbe ni mogoče opredeliti kot „pogodbo, sklenjeno na daljavo“. Kljub temu bom v nadaljevanju podal nekatere ugotovitve.

38. Menim, kar pa mora preveriti predložitveno sodišče, da se je mogoče na pogoje, od katerih je odvisno, ali je pogodba opredeljena kot „pogodba, sklenjena na daljavo“, sklicevati tudi v zvezi z naknadno sklenjenim dodatnim dogovorom.[23] Družba Eisenberger je namreč po sklenitvi pogodbe in postavitvi gradbenih odrov JK po elektronski pošti posredovala dopolnjeno ponudbo za dva dodatna gradbena odra. Potrošnik pa je ponudbo podpisal tako, da jo je poslal po elektronski pošti.

39. Poleg tega drži, kot je navedeno v uvodni izjavi 14[24] in v členu 3(5)[25] Direktive 2011/83, da ta direktiva glede elementov pogodbenega prava, ki v njej niso urejeni, ne posega v nacionalno pravo.

40. Iz navedenega izhaja, da bi morali biti elementi pogodbenega prava, kakršne so lastnosti dodatnega dogovora – ki ga Direktiva 2011/83 ne ureja – določeni v nacionalnem pravu.

41. Na podlagi navedenih preudarkov ugotavljam, da mora lastnosti dodatnega dogovora ob predpostavki, da je mogoče glavno pogodbo opredeliti kot pogodbo, sklenjeno na daljavo, preučiti predložitveno sodišče.

[22] Glej točko 23 teh sklepnih predlogov glede štirih pogojev za obstoj „pogodbe, sklenjene na daljavo“.

[23] Zaradi celovitosti naj navedem, da gre pri dogovoru iz obravnavane zadeve po mojem mnenju za dopolnilno, ne pa za „pomožno“ pogodbo, kakor je opredeljena v členu 2, točka 15, Direktive 2011/83, saj na podlagi elementov iz spisa ni razvidno, da je bil ob dopolnitvi prvotne pogodbe sklenjen kakršen koli dogovor med arhitektom in družbo Eisenberger. V skladu s tem členom namreč „pomožna pogodba“ pomeni „pogodbo, po kateri potrošnik pridobi blago ali storitve, povezane s pogodbo, sklenjeno na daljavo, ali pogodbo, sklenjeno zunaj poslovnih prostorov, to blago pa dobavi ali storitve zagotovi trgovec ali tretja oseba na podlagi dogovora med to tretjo osebo in trgovcem“. Ugotavljam, da je družba Eisenberger glavno pogodbo prilagodil glede na posebne zahteve, ki so izhajale iz dobave blaga ali zagotavljanja storitve, ki je predmet pogodbe, in sicer tako, da je dopolnil predmet pogodbe z dodatno pogodbo, kar posledično pomeni, da ima ta dodatno naravo in ne „pomožno“.

[24] V uvodni izjavi 14 je navedeno: „Ta direktiva glede elementov pogodbenega prava, ki v njej niso urejeni, ne bi smela vplivati na nacionalno pravo na področju pogodbenega prava. Zato ta direktiva ne bi smela posegati v nacionalno pravo, ki ureja na primer sklenitev ali veljavnost pogodbe (na primer v primeru odsotnosti soglasja). Podobno ta direktiva ne bi smela vplivati na nacionalno pravo v zvezi s splošnimi pogodbenimi pravnimi sredstvi, pravili na področju javne gospodarske ureditve, na primer pravili glede pretiranih ali oderuških cen in pravili glede neetičnih pravnih poslov.“

[25] Člen 3(5) določa: „Ta direktiva ne vpliva na nacionalno splošno pogodbeno pravo, kot so pravila o veljavnosti, obličnosti ali učinku pogodbe, v kolikor vidiki splošnega pogodbenega prava niso urejeni s to direktivo.“

C. Četrto vprašanje za predhodno odločanje

42. S četrtim vprašanjem se Sodišču ponuja priložnost, da podrobneje pojasni določbe Direktive 2011/83, ki so upoštevne v postopku v glavni stvari in se nanašajo na pravico do odstopa od pogodbe.

43. Najprej je treba navesti, da je Sodišče v zadevi, ki se je nanašala na pogodbe, sklenjene zunaj poslovnih prostorov, ki jih ureja Direktiva 2011/83, ugotovilo, da je treba člen 14(4)(a)(i) in (5) Direktive 2011/83 razlagati tako, da je potrošnik oproščen vsakršne obveznosti plačila za opravljene storitve, kadar mu zadevni trgovec ni posredoval informacij iz člena 14(4)(a)(i) in je potrošnik svojo pravico uveljavljal po izpolnitvi pogodbe. Do te ugotovitve je prišlo zato, ker je to v skladu s „temeljnim pomenom, ki ga Direktiva 2011/83 daje predpogodbenim informacijam o pravici do odstopa od pogodb, sklenjenih zunaj poslovnih prostorov“. [26]

44. Kljub temu pa je Sodišče v zadevi, ki se je nanašala na določbe Direktive 2008/48 o potrošniških kreditnih pogodbah, [27] pojasnilo, da „s popolno izpolnitvijo kreditne pogodbe pravica do odstopa od pogodbe preneha“ [28]. Natančneje, Sodišče je potrdilo, da „[k]er je izpolnitev pogodbe običajen način, na katerega pogodbene obveznosti prenehajo, […] se potrošnik […] ne more več sklicevati na pravico do odstopa […] po tem, ko sta pogodbeni strani v celoti izpolnili kreditno pogodbo in so zato vzajemne obveznosti, ki so izhajale iz nje, prenehale“. [29]

45. V obravnavani zadevi se ponuja dragocena priložnost za uporabo določb Direktive na način, ki bo privedel do vzpostavitve ravnotežja med različnimi nasprotujočimi si zahtevami po varstvu. Na eni strani je treba namreč zagotoviti nujno in obvezno varstvo potrošnikov v kočljivi fazi pred sklenitvijo pogodbe in posledično omogočiti uveljavljanje določb, na podlagi katerih imajo potrošniki v primeru, da jim trgovci ne predložijo ustreznih informacij, dodatne pravice: te se v obravnavani zadevi nanašajo na podaljšanje odstopnega roka na eno leto. [30] Na drugi strani pa je treba zagotoviti, da pravo Unije ne bi bilo podlaga za zlorabe, do katerih bi prišlo zaradi vseh okoliščin posamezne zadeve, ki bi privedle do nesorazmernega varstva pravic potrošnikov in neupravičenega oškodovanja trgovcev.

46. Predložitveno sodišče se namreč sprašuje, ali je lahko dejstvo, da potrošnik uveljavlja izključitev vračila zneskov, v nasprotju z načelom dobre vere, če so kumulativno izpolnjeni štirje pogoji: (i) ni mogoče ugotoviti, da trgovec potrošniku namerno ni zagotovil informacij v skladu s členom 14(4)(a)(i) Direktive 2011/83; (ii) trgovec je za potrošnika opravil storitev gradnje, ki je zaradi dejanskih ali gospodarskih razlogov ni mogoče vrniti; (iii) potrošnik to storitev sedaj trajno koristi ali pa je vrednost storitve izrabil; in (iv) nadomestilo ni nesorazmerno visoko.

47. Predložitveno sodišče se v bistvu sprašuje, ali je mogoče v okviru presoje vseh okoliščin obravnavane zadeve, posledično pa tudi stopnje odgovornosti trgovca za opustitev navedbe informacij in lastnosti izvedene gradnje ter višine zahtevanih zneskov, opraviti tudi presojo ravnanja pogodbenih strank na podlagi načela dobre vere v zvezi s pogodbo, ki bi lahko privedla do rešitve, ki se razlikuje od tiste, ki jo predlaga potrošnik in v skladu s katero mu ni treba plačati nobenega nadomestila za stroške, čeprav v celoti koristi storitev, ki je bila predmet pogodbe.

[26] Sodba z dne 17. maja 2023, DC (Odstop od pogodbe po njeni izpolnitvi) (C-97/22, EU:C:2023:413, točka 32).

[27] Direktiva 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (UL 2008, L 133, str. 66).

[28] Sodba z dne 21. decembra 2023, BMW Bank in drugi (C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 292).

[29] Sodba z dne 21. decembra 2023, BMW Bank in drugi (C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 279).

[30] Glej člen 10(1) Direktive 2011/83.

48. Najprej je treba poudariti, da Direktiva 2011/83 ne vsebuje nobene določbe, ki bi urejala vprašanje potrošnikove zlorabe pravic, podeljenih s to direktivo. Zato menim, da je treba člen 14(4)(a) in (5) Direktive 2011/83 razlagati ob upoštevanju konteksta in ciljev, ki se uresničujejo s to direktivo, ter glede na splošni načeli prepovedi zlorabe pravic in dobre vere, pri tem pa upoštevati zlasti dejanske elemente obravnavane zadeve.

49. Pravo Unije določa splošno pravno načelo, v skladu s katerim se posamezniki ne smejo sklicevati na določbe prava Unije z namenom goljufije ali zlorabe. [31] Prepoved zlorabe pravic, ki je splošno načelo pogodbenega prava Unije, je treba razlagati ob upoštevanju načela dobre vere, ki je, kot je znano, namenjeno omejevanju uveljavljanja pravic: to pomeni, da je zakonito le uveljavljanje pravic, ki je skladno z namenom teh pravic in ki nasprotni stranki ne povzroča nesorazmerne škode. Iz navedenega torej izhaja, da uveljavljanje pravice nikakor ne more biti neomejeno, saj zanj velja tako imenovana funkcionalna omejitev: to pomeni, da je treba spoštovati namen, zaradi katerega je bila zadevna pravica uvedena v pravni red.

50. Poleg tega je treba ponovno opozoriti, da Direktiva „glede elementov pogodbenega prava, ki v njej niso urejeni," ne posega v „nacionalno pravo na področju pogodbenega prava" in da „ta direktiva ne bi smela vplivati na nacionalno pravo v zvezi s splošnimi pogodbenimi pravnimi sredstvi". [32]

51. Iz ustaljene sodne prakse izhaja, da sta za dokaz o zlorabi potrebna dva elementa, in sicer objektivni in subjektivni element. [33] V zvezi z objektivnim elementom je treba navesti, da mora iz njega izhajati, da kljub formalnemu spoštovanju pogojev, ki jih določa ureditev Unije, cilj te ureditve ni bil dosežen. V zvezi s subjektivnim elementom pa je mogoče šteti, da je podan, če se ugotovi, da obstaja namen pridobiti korist, ki izhaja iz ureditve Unije, tako da se umetno ustvarijo pogoji za pridobitev te koristi.

52. V analizi, ki jo bom opravil v nadaljevanju, se bom osredotočil zlasti na objektivni element, saj je za presojo subjektivnega elementa pristojno le predložitveno sodišče, ki lahko na podlagi nacionalnih pravil o dokaznem bremenu in vseh elementov, ki so mu na voljo, preveri, ali je bila zadevna transakcija izvedena z namenom pridobitve neupravičene koristi, ki izhaja iz uporabe prava Unije. [34]

53. V zvezi z objektivnim elementom, ki je potreben za dokaz o zlorabi, naj navedem, da je cilj Direktive 2011/83 zagotoviti visoko raven varstva potrošnikov, zaradi česar jim podeljuje nekatere pravice, zlasti v zvezi s pogodbami, sklenjenimi na daljavo ali zunaj poslovnih prostorov, med katere spada tudi pravica do odstopa od pogodbe. [35]

[31] Glej med drugim sodbo z dne 12. maja 1998, Kefalas in drugi (C-367/96, EU:C:1998:222, točka 20). Poleg tega „[u]porabe prava [Unije] […] ni mogoče razširiti tako, da bi zajemala […] transakcije, ki se […] izvedejo […] samo z namenom z zlorabo pridobiti ugodnosti, predvidene s pravom [Unije]", glej sodbo z dne 21. februarja 2006, Halifax in drugi (C-255/02, EU:C:2006:121, točka 69 in navedena sodna praksa).

[32] Glej uvodno izjavo 14 in člen 3(5) Direktive 2011/83 ter točko 39 teh sklepnih predlogov.

[33] Glej sodbi z dne 14. decembra 2000, Emsland-Stärke (C-110/99, EU:C:2000:695, točki 52 in 53), in z dne 13. marca 2014, SICES in drugi (C-155/13, EU:C:2014:145, točka 31).

[34] Glej v tem smislu sodbi z dne 14. decembra 2000, Emsland-Stärke (C-110/99, EU:C:2000:695, točka 58), in z dne 21. februarja 2006, Halifax in drugi (C-255/02, EU:C:2006:121, točka 81).

[35] Glej sodbo z dne 23. januarja 2019, Walbusch Walter Busch (C-430/17, EU:C:2019:47, točki 33 in 35).

54. Direktiva namreč trgovcem nalaga celo vrsto obveznosti, zlasti v zvezi z informacijami, ki jih je treba potrošniku zagotoviti pred sklenitvijo pogodbe. Namen zakonodajalca Unije je namreč preprečiti, da bi uporaba sredstev komuniciranja na daljavo povzročila zmanjšanje informacij, zagotovljenih potrošniku. [36]

55. Ker so informacije, ki jih je treba potrošniku posredovati pred sklenitvijo pogodbe na daljavo, bistvene, je cilj odstopa – ki ga ureja člen 14 Direktive, v katerem so določene obveznosti potrošnika – to, da se potrošniku omogoči, da si premisli, če po sklenitvi pogodbe ugotovi, da ta ne ustreza več njegovim potrebam, in da se posledično odpove učinkom te pogodbe. [37]

56. Če pa trgovec ne zagotovi informacij o pravici do odstopa od pogodbe v skladu s členom 14(4)(a)(i) Direktive 2011/83, potrošnik ne nosi nobenih stroškov. Poleg tega člen 14(5) določa, da „potrošnik z uveljavljanjem pravice do odstopa od pogodbe ne prevzema nobenih obveznosti“. V tem okviru je nameraval zakonodajalec Unije s členom 14(4) in (5) kaznovati trgovce, ki kršijo obveznosti glede informacij, da bi tako zagotovil visoko raven varstva potrošnikov. [38]

57. Vseeno pa je treba podrobneje preučiti cilje, ki se uresničujejo z Direktivo.

58. Iz uvodne izjave 4 izhaja, da je Direktiva 2011/83 namenjena spodbujanju pravega ravnovesja med visoko ravnjo varstva potrošnikov in konkurenčnostjo podjetij. V zvezi s tem menim, da se besedilo uvodne izjave 4 Direktive 2011/83 navezuje na uvodno izjavo 50 te direktive, v skladu s katero bi moral potrošnik po eni strani imeti pravico do odstopa od pogodbe tudi, če je zaprosil za opravilo storitev pred koncem odstopnega roka, po drugi strani pa bi moralo biti trgovcu zagotovljeno, da prejme ustrezno plačilo za že opravljeno storitev. [39]

59. Na podlagi navedenega je jasno, da bi bila ugotovitev, v skladu s katero bi lahko potrošnik od pogodbe odstopil po tem, ko bi bila ta v celoti izpolnjena, in bi bil oproščen vsakršne obveznosti plačila, v nasprotju s tem ciljem. Taka rešitev ne bi bila sorazmerna s finančnimi zahtevki družbe, zaradi česar bi lahko ta družba imela neprimerno visoke stroške.

60. To ugotovitev je mogoče (dodatno) potrditi tudi z upoštevanjem nekaterih elementov, ki so značilni za obravnavano zadevo: pogodba ni vsebovala nobenih informacij o pravici do odstopa od pogodbe; do odstopa je prišlo po tem, ko so bila gradbena dela že izvedena; pogodbo je pripravil trgovec (arhitekt), ki je potrošniku, kot je razvidno iz spisa, pomagal med celotnim trajanjem faze pogajanj.

61. V tem okviru namreč ni mogoče spregledati pomoči arhitekta, za katero menim, da ima lahko pri celoviti presoji pomembno vlogo, čeprav ne vpliva na status potrošnika. Ugotovitev, da arhitekt ni bil seznanjen z obveznostmi in pravicami, ki jih ima potrošnik v skladu s pogodbo, ki jo je sam

[36] Prav tam.

[37] Glej po analogiji sodbo z dne 9. septembra 2021, Volkswagen Bank in drugi (C-33/20, C-155/20 in C-187/20, EU:C:2021:736, točka 123 in navedena sodna praksa).

[38] Glej po analogiji sodbo z dne 9. septembra 2021, Volkswagen Bank in drugi (C-33/20, C-155/20 in C-187/20, EU:C:2021:736, točka 124).

[39] Po analogiji je v primeru pogodbe o dobavi blaga v uvodni izjavi 47 Direktive 2011/83 navedeno, da „[n]ekateri potrošniki uveljavljajo svojo pravico do odstopa od pogodbe po tem, ko so uporabljali blago več, kot je potrebno za ugotavljanje narave, lastnosti in delovanja blaga. V takem primeru potrošnik ne bi smel izgubiti pravice do odstopa od pogodbe, moral pa bi biti odgovoren za kakršno koli zmanjšano vrednost blaga. […]“.

pripravil, in da potrošniku ni mogel zagotoviti informacij, je namreč le malo verjetna.[40] Vsekakor pa mora predložitveno sodišče pri presoji uporabe načela prepovedi zlorabe pravic oceniti vpliv, ki ga je imel arhitekt v tem okviru.

62. Glede na navedeno ne morem sprejeti stališča Komisije, v skladu s katerim naj bi že iz samega dejstva, da je do odstopa prišlo pred iztekom dvanajstih mesecev, izhajalo, da tako ravnanje ne izpolnjuje pogojev za ugotovitev zlorabe. Menim, da bi bil pristop, v okviru katerega bi bilo mogoče zgolj na podlagi spoštovanja odstopnega roka samodejno ugotoviti, da ne gre za zlorabo, preprosto preveč poenostavljen.

63. Kot sem že pojasnil, bi stališče, da lahko potrošnik v skladu z Direktivo 2011/83 odstopi od pogodbe, ne da bi mu nastali kakršni koli stroški, po mojem mnenju pomenilo, da bi razlaga cilja varstva potrošnikov presegla meje tega cilja. Pri razlagi določb prava Unije je treba namreč upoštevati posledice, do katerih bi lahko prišlo zaradi uveljavljanja pravice do odstopa.

64. V tem okviru se glede na to, da je Direktiva namenjena zagotavljanju pravega ravnovesja med varstvom potrošnikov in konkurenčnostjo podjetij, nagibam k stališču, da je treba uveljavljanje pravice do odstopa omejiti, da bi se tako zagotovilo tudi varstvo pravic trgovca. V nasprotnem primeru uveljavljanje te pravice brez plačila nadomestila trgovcu namreč ne bi bilo le v nasprotju s ciljem, ki se uresničuje s pravico do odstopa, ampak tudi s ciljem Direktive 2011/83, ki izhaja iz uvodne izjave 4 te direktive.[41]

65. Natančneje, vzpostaviti je treba ravnotežje med strogo uporabo določb o varstvu potrošnikov, to je med varstvom pravice potrošnika, da zaradi pomanjkanja informacij v kočljivi predpogodbeni fazi odstopi od pogodbe, in pravico trgovca, ki je za potrošnika v celoti izvedel vsa gradbena dela, do prejema nadomestila za opravljeno delo. Tako ravnotežje bi bilo mogoče po preverjanju, ki ga mora opraviti nacionalno sodišče, vzpostaviti s priznanjem pravice do razumnega nadomestila.[42]

66. Predložitveno sodišče mora torej opraviti ustrezna preverjanja in zlasti presoditi, ali je bila pogodba v celoti izpolnjena, kakšna je vrednost izvedenih gradbenih del in opravljene storitve, kako je arhitekt, ki je deloval kot trgovec oziroma svetovalec potrošnika, vplival na voljo potrošnika za sklenitev pogodbe in ali ravnanje trgovca pomeni zlorabo v smislu, ki sem ga pojasnil v prejšnjih točkah teh sklepnih predlogov, ter, če bi to sodišče ugotovilo obstoj take zlorabe, določiti ustrezno višino nadomestila, ki ga mora potrošnik za izvedena gradbena dela in opravljeno storitev plačati trgovcu.

[40] V zvezi z asimetrijo informacij med arhitekti in potrošniki glej sodbo z dne 4. julija 2019, Komisija/Nemčija (C-377/17, EU:C:2019:562, točka 77).

[41] Glej v tem smislu sodbo z dne 3. septembra 2009, Messner (C-489/07, EU:C:2009:502), v kateri je Sodišče razsodilo, da „določbe člena 6(1), drugi stavek, in (2) Direktive 97/7 […] ne nasprotujejo temu, da se potrošniku naloži plačilo nadomestila za uporabo blaga, če ga je uporabljal na način, ki ni združljiv z načeli civilnega prava, kot sta dobra vera ali neupravičena obogatitev – če se s tem ne posega v namen navedene direktive in zlasti ne v funkcionalnost in učinkovitost pravice do odstopa, kar pa mora preveriti nacionalno sodišče“ (točka 29).

[42] Kot je razvidno iz sklepnih predlogov, ki jih je generalni pravobranilec G. Pitruzzella predstavil v zadevi YYY. (Pojem „potrošnik“) (C-570/21, EU:C:2022:1002), se „viri prava Unije in sodna praksa Sodišča […] razvijajo v smeri vse večjega varstva potrošnikov, ki pa ga je treba vselej pretehtati glede na druge svoboščine, nenazadnje pa tudi glede na učinkovito delovanje enotnega trga, pri tem pa v okviru obravnavanega pojma zagotoviti dovolj prožnosti, da lahko zajema vse okoliščine, v katerih je mogoče objektivno uveljavljati vse zahteve po varstvu“ (točka 43).

V. Predlog

67. Glede na vse navedeno Sodišču predlagam, naj na vprašanja za predhodno odločanje, ki jih je postavilo Kammergericht (višje deželno sodišče v Berlinu, Nemčija), odgovori:

Člen 2, točka 7, Direktive 2011/83 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS in Direktive 1999/44/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter razveljavitvi Direktive Sveta 85/577/EGS in Direktive 97/7/ES Evropskega parlamenta in Sveta je treba razlagati tako, da:

gre, če se ugotovi, da je mogoče zadevno osebe opredeliti kot potrošnika, za pogodbo, sklenjeno na daljavo, kar posledično pomeni, da je mogoče uveljavljati pravico do odstopa od take pogodbe, tudi v primeru, v katerem zadevnemu potrošniku pred ali ob sklenitvi pogodbe pomaga trgovec, ki je tretja oseba in ki ga je najel ta potrošnik, kar pa ne posega v preverjanje, ki ga mora predložitveno sodišče opraviti v zvezi z izpolnjenostjo pogojev, ki izhajajo iz opredelitve pojma „pogodba, sklenjena na daljavo“.

Za pogodbo, sklenjeno na daljavo, od katere je mogoče odstopiti v skladu s členom 9(1) te direktive, gre tudi v primeru, v katerem je izpolnjen eden od naslednjih pogojev: (i) trgovec, ki je podpiral potrošnika, je bil pobudnik vzpostavitve stika med potrošnikom in izvajalcem storitev; (ii) trgovec, ki je podpiral potrošnika, je pred sklenitvijo pogodbe vplival na bistvene dele njene vsebine.

Če se ugotovi, da gre pri glavni pogodbi za pogodbo, sklenjeno na daljavo, potem gre tudi pri dodatnem dogovoru za pogodbo, sklenjeno na daljavo, kar pa ne posega v preverjanje, ki ga mora predložitveno sodišče opraviti v zvezi s tem, ali so pogoji, ki izhajajo iz opredelitve pojma „pogodba, sklenjena na daljavo“, izpolnjeni tudi v primeru tega dogovora, ter v nacionalna pravila o veljavnosti in učinkih takega dodatnega dogovora.

Člen 14(4)(a) in (5) Direktive 2011/83 je treba razlagati tako, da:

mora potrošnik, ki je pravico do odstopa uveljavil po izpolnitvi pogodbe, trgovcu v primernem obsegu, ki ga mora določiti nacionalno sodišče, povrniti vrednost že opravljene storitve, ki je ni mogoče vrniti, če se glede na vse dejanske okoliščine ugotovi, da ravnanje zadevnega potrošnika pomeni zlorabo.